

Araştırma

Makale Geliş Tarihi:28.11.2017

Makale Kabul Tarihi:28.06.2018

HUZUREVİNDEKİ YAŞLILARIN HUZUREVİNDE YAŞLANMAYA İLİŞKİN BAKIŞ AÇILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: İSTANBUL BAĞÇELİEVLER, ZEYTİNBURNU VE SULTANGAZİ HUZUREVİ ÖRNEĞİ

Evaluation of the Perspective of Aging in Nursing Home of Elderly Living in Nursing Homes: Sample of İstanbul Bağçelievler, Zeytinburnu and Sultangazi Nursing Home

Taner ARTAN*

Hatice Selin IRMAK**

*Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü

**Arş. Gör., İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Gerontoloji Bölümü

ÖZET

Tüm Dünya'da olduğu gibi Türkiye'de de yaşlı nüfus sayısı giderek artmaktadır. 2015 yılı itibarıyla Türkiye nüfusunun %7.5'i 65 yaş ve üstü nüfustan oluşmaktadır. Türkiye'de son yıllarda yaşlılara yönelik sosyal hizmet modelleri arasında yer alan huzurevlerine duyulan ihtiyaç giderek artmaktadır. Bu çalışma huzurevinde yaşayan yaşlıların, huzurevinde yaşlanmaya ilişkin görüşlerinin ortaya konması amacıyla yapılmıştır. Çalışma, İstanbul Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'ne bağlı Bağçelievler Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi, Sultangazi Huzurevi ve Zeytinburnu Semiha Şakir Huzurevi'nde yaşayan 65 yaş ve üzeri 100 yaşlı ile yapılmıştır. Yaşlılara "Yaşlı Bireyler İle Görüşme Formu" uygulanmıştır. Yaşlılara; yaşlıların nerede yaşamasının uygun olacağına ilişkin yöneltilen soruya yaşlıların %49'u huzurevinde, %18'i kendi evinde, %33'ü de ailesi/çocukları ile birlikte yaşamalarının uygun olacağı yanıtını vermiştir. Ayrıca çalışmaya katılan tüm yaşlıların en az bir çocuğu bulunmaktadır. Buna rağmen huzurevine yerleşmeden önceki süreçte yaşlıların yalnızca %32'si çocukları/aileleri ile birlikte yaşamaya devam etmiştir. Bu kapsamda ülkemizde yaşlıların çocukları/aileleri tarafından bakılmasına yönelik genel görüş geçerliliğini korumakla birlikte aile yapısında meydana gelen değişim ve aile tarafından sunulan bakıma yönelik algı hem çocuklar hem de yaşlının kendisi tarafından çift yönlü olarak kısmen değişim göstermektedir. Bu nedenle yaşlılara yönelik kurumsal bakım hizmetlerine duyulan ihtiyaç özellikle büyük kentlerde giderek artmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Yaşlılık, Yaşlanma, Huzurevi, Sosyal Hizmetler

ABSTRACT

The number of elderly people in Turkey is increasing just like in all over the world. As of 2015, 7.5% of Turkey's population consists of people aged 65 years and over. The need for nursing homes, which is social service model for the elderly in Turkey in recent years. This study is conducted in order to reveal the opinions of the elderly about their own lives in the nursing homes. The sample of this research consist of 100 elderly people who are 65 years old or/and above living in Bağçelievler Nursing Home Elderly Care and Rehabilitation Center, Sultangazi Nursing Home and Zeytinburnu Semiha Şakir Nursing Home, which is affiliated to İstanbul Family and Social Policies Provincial Directorate. "Interview Forms with Elderly Individuals" were applied to elders. When they were asked "where they think should be living?" 49% of them responded that they would live in nursing homes, 18% in their own homes, and 33% indicated that they should be living with their families / children. In addition, all the elders who

participate in the study have at least one child. Nevertheless, only 32% of the elderly continued to live with their children / families before they were placed to nursing homes. In this context, the change in the structure of the family and the perception of the care offered by the family are shifted both the the children and the elderly people themselves. For this reason, the need for institutional care services for the elderly is increasing, especially in big cities.

Keywords: Old Age, Aging, Nursing homes, Social services

GİRİŞ

Yaşlılık dönemi bebeklik, çocukluk, ergenlik, yetişkinlik gibi yaşam dönemlerinden biridir (Hooyman ve diğ., 2005: 91; Zarit ve Zarit, 2007: 37). Pek çok ülkede 65 yaş, yaşlılık döneminin başlangıcı olarak kabul edilmektedir. 2015 yılı itibariyle 7.350 milyar olan dünya nüfusunun %8.3'ü 65 yaş ve üstü nüfustan (608 milyon) oluşmaktadır. Birleşmiş Milletler nüfus projeksiyonlarına göre ise 65 yaş ve üstü nüfusun 2030 yılında 995 milyon (%11.7), 2050 yılında 1 milyar 56 milyon (%16.03) olması beklenmektedir (UN, 2015). Türkiye'de ise 65 yaş ve üstü nüfusun 1980 yılında nüfusun %4.7'sini oluşturduğu; 2015 yılında ise bu oranın %7.5'e ulaştığı görülmektedir (UN, 2015). Birleşmiş Milletler nüfus projeksiyonlarına göre bu oranın 2030 yılında %12.1'e, 2050 yılında ise %20.6'ya yükseleceği tahmin edilmektedir (UN, 2015). Buradan hareketle 65 yaş ve üzeri nüfusta meydana gelen değişim diğer yaş grupları ile kıyaslandığında çok daha belirgin şekilde kendini göstermektedir.

Yaşlı bireyler ve yaşlılık dönemine ilişkin olarak farklı toplumlarda farklı tanımlamalar yapılabilmekte, toplumların günlük yaşantılarında ve ilişkilerinde değişik algılamalar ortaya çıkabilmektedir (İçli, 2004: 5). Bu bakımdan yaşlılık döneminin nasıl anlamlandırıldığı; toplumların yaşlı bireylere bakışı, onlardan beklentileri, bu döneme ilişkin değer ve tutumları ile ilişkilidir. İnsanların tutumlarını, davranışlarını, düşüncelerini, algılarını şekillendiren ve bakış açılarının oluşmasında en önemli etkenlerden biri de bireyin erken yaşlardan itibaren içerisinde yaşadığı, sosyal çevredir. Birey içinde yaşadığı sosyal çevreden, toplumdaki ayrı olarak düşünülemez. Bu nedenle bireylerin yaşlılığa bakışı ve yaşlılık algıları, içinde buldukları toplumun sosyo-kültürel değerlerinden, bu toplumun yaşlılık dönemi ve yaşlı bireyleri nasıl algıladığından, yaşlı bireye nerede nasıl bakılacağı ile ilgili değerlendirmelerinden bağımsız değildir (Çakmakçioğlu, 2013: 15).

Toplumsal değişme süreci ile birlikte yaşlı bireylerin buldukları çevre, farklı toplumsal ve kültürel yapılara göre yaşlı bireyler ve yaşlılık dönemine ilişkin farklı görüşler bulunmaktadır (Tezcan, 1982). Toprağa bağlı üretim sisteminin yaygın olduğu geleneksel toplumlarda yerleşik düzene geçilmiş ve o toplum içerisinde yaşlı

olmak, yaşama ait tecrübesinin fazlalığı bakımından avantajlı hale gelmiştir. Bu tür toplumlarda birden fazla kuşağın bir arada olduğu geniş aile yapısı içerisinde yaşlı bireyler deneyimleri sayesinde genç bireylere rehberlik etmekte ve doğaya karşı mücadele edebilme noktasında destek sağlamaktadır (Boran, 1945: 128). Ayrıca bu tür toplumlarda yaş en önemli statü belirleyicilerinden biri olarak görülmektedir. Bu bakımdan karar alma süreçlerinde, üretim süreçlerinde ve geleneksel toplumlarda toplumsal organizasyonun yapısını belirleyen dinsel pratiklerde yaşlı bireylerin bilgi, tecrübe ve danışmanlıkları daha da önemlidir (Atıla, 2006: 57; Işık, 2002: 63).

Geleneksel toplumlarda deneyimlerine ihtiyaç duyulan, belirli bir konum, güç ve son sözü söyleme yetkisine sahip olan yaşlı bireylerin toplumsal yapı ve aile yapısı içerisindeki konumu toplumsal değişme süreci ile birlikte büyük farklılık göstermiştir (Asayesh, 2013; Atıla, 2006; Akın, 2002; Işık, 2002, Tezcan, 1982: 173).

Sanayi öncesi geleneksel toplumlarda "*aile yapısı içerisindeki konumu ve statüsü güvence altında olan, ailenin en bilgili ve tecrübeli kişisi olarak saygı ile davranılan ve aynı zamanda ihtiyaçları giderilen ve gelecek neslin mimarı*" kabul edilen yaşlı bireyler (Altan, 2006: 270), toplum ile birlikte ve uyumlu olmalarını sağlayan en önemli araçlardan biri olan geleneksel aile yapılanmasının ortadan kalkması nedeniyle "*üretkenlik işlevinden uzaklaşan, işe yaramazlık duygusunu yaşayan, zihinsel işlevleri gerileyen, çevreye ilgisi azalan, yeni durumlara yanıt vermede geciken ya da veremeyen, günlük yaşamını sürdürebilmek için başkalarının yardımına ihtiyaç duyan, modern insan tipine uymayan ve üretici gücü olmayan*" bireyler olarak değerlendirilmeye başlanmıştır (Öz, 1992: 5-8). Ayrıca modern toplumlarda bilimsel bilginin belirli kurumlar tarafından üretilmesi, geniş aile yapılanması içerisinde bilgiyi üreten konumunda olan yaşlı bireyleri daha da dezavantajlı konuma getirmiştir (Işık, 2002: 33).

Bu anlamda her zaman üstün performans ve ekonomik fayda anlayışının ön planda tutulduğu modern dünya görüşüne (sürekli üretim ve sürekli tüketim) göre yaşlı olmak modern toplum için istenilen bir durum olmaktan çıkmış, genç olmaya (yetişkin/aktif kişi) göre alt statüde konumlandırılmıştır (Asayesh, 2013: 19). Bu nedenle çekirdek ailenin dışında kalan ve "ötekiler" arasında konumlandırılan yaşlı bireyler için toplumsal boyutta yaşanan sosyal ve ekonomik alandaki değişim ve dönüşümlerin neden olduğu olumsuz durumların telafi edilebilmesi ve bozulan toplumsal dengenin yeniden sağlanabilmesi noktasında "kurumsal" anlamda sosyal politikaların geliştirilmesi önemli ve zorunlu bir hal almıştır (Ceylan ve diğ., 2015; Bloom ve diğ.,

2012: 83; Taşcı, 2010: 182; Bahar ve diğ., 2005; Karataş ve Duyan, 2002: 79; Carlton-LaNey, 1997: 286). Bu anlamda sosyal politikaların önemli ayaklarından biri olarak sosyal hizmetler gündeme gelmektedir. Yaşlılara yönelik sosyal hizmetler, yaşlının sosyal çevresi içerisinde yaşlıların sosyal alanlarda karşı karşıya kaldıkları sorunların, problemlerin çözülmesi ya da en aza indirilmesi noktasında gereksinim duyulan müdahaleleri içermektedir (Tomanbay, 2007).

Günümüzde Türkiye'de yaşlılara sunulan sosyal hizmetlerden biri de huzurevleridir. Modernleşme ve kentleşme süreci ile birlikte yaşlı bireylerin bakımı noktasında profesyonel yardımın gerekliliği açık hale gelmiştir (Durgun ve Tümerdem, 1999). Huzurevleri yaşlının alışık olduğu aile ortamından sonra, modern toplumun bir gereği olarak modern toplum bireyelerine günlük yaşamlarını devam ettirebilmeleri noktasında hizmet veren profesyonel yapıda kurumsal bir oluşumdur (Arpacı, 2005: 118).

Yaşlılar açısından huzurevinde yaşamak konusunda kişisel ve kültürel pek çok farklı görüş bulunmaktadır. Geleneksel aile yapısı içerisinde saygın bir yere ve otoriteye sahip olmaları nedeniyle yaşlı bireyler bakımından kendi isteğiyle ya da çocukları tarafından huzurevine yerleştirilmek genellikle tam olarak hazır oldukları ve kolay kabul edebilecekleri bir durum olarak görülmemektedir (Asayesh, 2013: 32; Gökler ve Aydın, 2011: 71; Bahar ve diğ., 2009: 91; Atila, 2006: 66; İçli, 2004: 7). Ayrıca ilgili kamu kurumlarının "*yetersiz ve yanlış politikaları*" da huzurevi gibi kurumsal bakım hizmetlerinin tercih edilmesini sınırlandırmıştır (Karataş, 1995). Ancak özellikle son yıllarda yaşam koşullarında, bireylerin eğitim seviyelerinde meydana gelen değişim ve farklı alanlarda gelişimlerin yaşanması huzurevlerini sosyal bir gereksinim olarak kabul eden bireylerin sayılarında da artış yaratmıştır. Türkiye'de 2013 yılı itibariyle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı 115 kamu huzurevinde 11.293 kişi, 222 özel bakım merkezinde 9.545 kişi olmak üzere toplam 20.838 kişiye, 2014 yılı itibariyle ise 333 huzurevinde toplam 21.281 kişiye hizmet sunulmuştur (TÜİK, 2014; ASPB, 2013).

Bu kapsamda ülkemizde yaşlılara, çocukları/aileleri tarafından bakım verilmesi gerektiğine yönelik genel görüş geçerliliğini korumakla birlikte son yıllarda aile yapısındaki değişim, doğumda beklenen yaşam süresinin artması ve bakıma gereksinim duyan yaşlı sayısının giderek artması yaşlının aile içinde bakılmasına ilişkin görüşün kısmen değişime uğramasına yol açmıştır (Karataş ve Duyan, 2002:79). Aile tarafından sunulan bakıma yönelik algı, hem çocuklar hem de yaşlının kendisi tarafından çift yönlü olarak kısmen değişim göstermektedir. Aile yapısındaki

değişim ve bakıma ihtiyaç duyan yaşlı sayısındaki artış tartışmasız yaşlı ve yaşlı yakınları üzerinde maddi ve manevi baskılar yaratmaktadır. Bu durum yaşlılara yönelik yeni politikaların ve bakım modellerinin geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır (Buz, 2015: 277).

Bu çerçevede araştırmanın problemini huzurevinde yaşamakta olan yaşlıların, huzurevinde yaşlanmaya ilişkin bakış açılarının ortaya konması ve alana dair bilimsel katkı sağlayacak verilerin elde edilmesi oluşturmaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı huzurevinde yaşayan, 65 yaş ve üzeri akıl ve ruh sağlığı yerinde olan yaşlıların huzurevinde yaşlanmaya ilişkin bakış açılarının ortaya konmasını sağlamaktır.

Yaşlıların huzurevinde yaşamaya başlamadan önceki süreçte huzurevlerine ilişkin “bilgi eksikliği” konu ile ilgili önlemlerin alınması ve politikaların geliştirilmesini doğrudan engelleyici bir rol oynamaktadır. Bu nedenle araştırmanın konuya ilişkin bilgi eksikliğinin önlenmesine katkı sağlaması amaçlanmaktadır. Ayrıca yaşlıların huzurevinde yaşlanmaya ilişkin bakış açılarının ele alınmasının diğer bir nedeni de “yaşlı bireylerin” tartışmasız bir insan olarak değeri ve toplumsal olarak vazgeçilmez önemidir.

Çalışma Grubu

Araştırma, 1 Şubat 2017-10 Haziran 2017 tarihleri arasında, kuruluş idarelerince izin verilen İstanbul ili Avrupa yakasında yer alan Bahçelievler Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi, Sultangazi Huzurevi ve Zeytinburnu Semiha Şakir Huzurevi'nde yaşayan, 65 yaş ve üzeri, akıl ve ruh sağlığı yerinde olan toplam 263 yaşlıdan gönüllük esasına göre araştırmaya katılmayı kabul eden 100 yaşlı ile gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla bu yaşlılar içinde bulunan %38,02'lik orana denk gelen 100 kişi çalışmaya katılmayı kabul etmiş, kalan %61,98'lik kısım çalışmaya katılmayı kabul etmemiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri 1 Şubat 2017-10 Haziran 2017 tarihleri arasında yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Çalışmaya katılmayı kabul eden yaşlı bireylere araştırmacılar tarafından geliştirilen “Yaşlı Bireyler İle Görüşme Formu”

uygulanmıştır. Yaşlılar ile görüşme formu literatür incelemesi sonucunda araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Yaşlı bireyler ile görüşme formu 2 bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde yaşlıların tanıtıcı özelliklerine yönelik 20 soru (cinsiyet, yaş, doğum yeri, medeni durumu, eğitim durumu, gelir durumu, sosyal güvence durumu, çocuk sayısı vb.), ikinci bölümünde yaşlıların huzurevleri ile ilgili süreçlerine ilişkin 10 soru yer almaktadır.

Tüm katılımcılara görüşme formu uygulamasından önce aydınlatılmış onam sunularak, araştırmaya katılımın gönüllülük esasına dayalı olarak gerçekleşmesi sağlanmıştır. Her bir görüşme yaklaşık 30-45 dk. arası sürmüştür.

Verilerin Analizi

Veri toplama işleminin sonlandırılmasının ardından verilerin SPSS 21.0 paket programına girişi yapılmıştır. Öncelikle katılımcıların tanımlayıcı özelliklerinin betimsel olarak görülebilmesi için betimleyici istatistiklere yer verilmiştir. Sonrasında katılımcıların huzurevindeki yaşamlarına ilişkin görüşlerini değerlendirmek üzere hipotez testlerine yer verilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma öncesinde İstanbul Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan 17.02.2015 tarih ve 67072230-050.01.03-13822 sayılı toplantı sayısı ile etik kurul onayı; veri toplama aşamasına geçilmeden önce de Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İstanbul İl Müdürlüğü'nden gerekli yasal izinler alınmıştır. Son olarak ise araştırma ile ilgili gerekli bilgiler verildikten sonra gönüllülük esasına dayalı olarak araştırmaya katılmayı kabul eden bireylerden hem sözlü olarak izin hem de yazılı olarak aydınlatılmış onam formu alınmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya katılan yaşlıların sosyo-demografik özelliklerini ve yaşlıların huzurevlerine ilişkin değerlendirmelerini içeren analizlere yer verilmiştir.

Yaşlıların Sosyo-demografik Özellikleri

Bu bölümde çalışmaya katılan yaşlıların sosyo-demografik özelliklerine yer verilmiştir. Bu kapsamda Çizelge 1'de, çalışmada kategorik düzeyde kullanılan değişkenlerin sayı ve yüzdeleri yer almaktadır.

Çizelge 1. Çalışmaya Katılan Yaşlıların Sosyo-demografik Özellikleri

	Kategoriler	N	%
Cinsiyet	Kadın	52	52
	Erkek	48	48
Medeni Durum	Evli	3	3
	Eşi vefat etmiş	52	52
	Boşanmış	45	45
Eğitim Durumu	Okur-Yazar değil	11	11
	Okur-Yazar	8	8
	İlkokul	39	39
	Ortaokul	20	20
	Lise	18	18
	Yüksekokul-Üniversite	4	4
Sosyal Güvence Durumu	Var	88	88
	Yok	12	12
Gelir Durumu	Var	92	92
	Yok	8	8
Kronik Hastalık Durumu	Var	69	69
	Yok	31	31

Araştırmaya katılmayı kabul eden toplam 100 yaşlı çalışmaya dahil edilmiştir. Araştırmaya katılan yaşlıların %52'sini kadın, %48'ini erkek katılımcılar oluşturmaktadır. Literatürde kadınların erkeklere kıyasla huzurevinde yaşamayı daha çok tercih ettiklerini gösteren çalışmalar (Medeiros ve diğ., 2013; Kılıç, 2009) olduğu gibi erkeklerin huzurevinde yaşamayı daha çok tercih ettiklerini gösteren çalışmalar da (Artan, 2013; Bahar ve diğ., 2005) yer almaktadır. Çalışmaya katılan yaşlıların %52'sini eşi vefat etmiş bireyler oluşturmaktadır. Benzer şekilde huzurevinde yaşayan yaşlıların daha çok eşi vefat etmiş ya da eşinden ayrılmış=boşanmış bireylerden oluştuğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Artan, 2013; Khorshid, 2004; Ness ve diğ., 2004; Özer, 2004; Işık, 2002). Yaşlıların %39'u ilkokul mezunu, %11'i de okuma yazma bilmemektedir. Benzer şekilde 2015 yılı TÜİK verilerine göre de yaşlıların %43'ü ilkokul mezunudur (TÜİK, 2015). Ayrıca 2002 yılında yapılan bir çalışmaya göre yaşlıların %20'si, 2016 yılında yapılan başka bir çalışmaya göre de %15.05'i okuma yazma bilmemektedir (Artan, 2016; Işık, 2002). Buradan hareketle yaşlı bireylerde okuma yazma oranı yıllara göre artış göstermiştir. Yaşlıların yaş ortalaması 75±7.3 yaş olup, bireylerin yaşları 65 yaş ile 92 yaş arasında değişim göstermektedir. Benzer şekilde pek çok araştırmanın sonuçlarına göre de huzurevlerindeki yaşlıların büyük kısmını, 75 yaş ve üzeri yaşlılar oluşturmaktadır (Artan, 2016; Khorshid, 2004; Durgun ve Tümerdem, 1999: 77).

Çizelge 2. Yaşlıların Gelir Yeterlilik Durumlarına Göre Gelir Dağılımları

	N	Ortalama	Standat Sapma	Minimum-Maksimum
Tümünü harcayamıyorum.	33	1.769.20	554.21	700 TL-3.543 TL
Ancak yetiyor.	40	1.288.00	116.86	1.020 TL-1.500 TL
Daha fazlasına ihtiyacım var.	27	763.08	538.42	0-1.400 TL

Yaşlıların gelirlerinin ortalaması 1.315.13TL±576.29 olduğu bulunmuştur. Yaşlılar arasında hiç geliri olmayan 7 kişi bulunmakta ve gelir dağılımı en düşük 400TL ile en yüksek 3.543TL arasında dağılım göstermektedir. Yaşlılar kendi gelir durumlarını değerlendirdiğinde %33'ünün gelirinin tamamını harcayamadığı, %40'ının gelirinin ancak yeterli olduğu, %27'sinin ise daha fazla gelire ihtiyacı olduğu bulunmuştur (Çizelge 2). Ancak gelir yeterliliğini "tümünü harcayamıyorum" ya da "ancak yetiyor" olarak tanımlayan yaşlıların pek çoğu gelirlerinin huzurevi koşulları için yeterli olduğunu, huzurevi dışında farklı bir yerde var olan gelirleri ile yaşamlarının mümkün olmadığını belirtmiştir.

Çizelge 3. Yaşlıların Çocuk Sahibi Olma Durumlarının Dağılımları

	Kategoriler	N (%)	Ortalama	Standart Sapma	Minimum-Maksimum
Çocuk Sahibi Olma Durumu	Var	100 (%100)	2.09	1.13	1-6
	Yok	0 (%0)			

Çalışmaya katılan yaşlıların tamamının en az bir tane çocuğu bulunmakta olup çocuk sayıları 1 ile 6 arasında dağılım göstermektedir (Çizelge 3). Yaşlıların %31'inin yalnızca erkek çocuğu, %24'ünün yalnızca kız çocuğu, %45'inin hem kız çocuğu hem de erkek çocuğu bulunmaktadır. Benzer şekilde Medeiros ve arkadaşlarının (2013) çalışmasına göre huzurevinde kalan yaşlıların %74'ünün, Artan'ın (2013) çalışmasına göre de %81.7'sinin en az 1 tane çocuğu bulunmaktadır. Buradan hareketle Çoban ve Şirin'in (2005) çalışmasının sonuçlarının aksine huzurevlerinde çocuğu olmayan yaşlıların yaşadığına ilişkin öngörü günümüzde artık geçerliliğini yitirmeye başlamıştır. Yaşlılara çocukları ile görüşme sıklıkları sorulduğunda %32'sinin çocukları ile ayda 1 kez, %24'ünün haftada 1 kez, %19'unun 15 günde 1 kez, %8'inin 10 günde 1 kez, %17'sinin ise yılda 1 kez ya da 2-3 yılda 1 kez görüştüğü bulunmuştur. Atila (2006) ve Khorshid (2004) tarafından gerçekleştirilen çalışmaların sonuçlarına göre de yaşlıların çocukları ile görüşme sıklıkları en çok ayda 1 kez ve daha seyrek olarak tanımlanmıştır. Kamiya ve Timonen (2011) tarafından yapılan

çalışmanın sonuçlarına göre ise yaşlıların %53'ü çocukları ile en az haftada bir kez görüştüğünü belirtmiştir.

Çizelge 4. Çocuk Sıklığına Göre Ziyaretçi Sıklığı Dağılımı

	Haftada 1 kez	10 günde 1 kez	15 günde 1 kez	Ayda 1 kez	2-3 ayda 1 kez	Yılda 1 kez
1 çocuk	%8.8	%8.8	%14.7	%41.2	%14.7	%11.8
2 çocuk	%25.6	%12.8	%17.9	%30.8	%7.7	%5.1
3 çocuk	%50	%0	%16.7	%22.2	%5.6	%5.6
4+ çocuk	%22.2	%0	%44.4	%22.2	%0	%11.1

Huzurevinde kalan yaşlıların çocuk sayıları ile ziyaretçi sıklığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($X(100)=20.500$; $df=15$; $p=0.154$). 1 ve 2 çocuğu olan yaşlıların ortalama ayda 1 kez ziyaretçisi gelmektedir. 3 çocuğu olanların ise %50'sinin haftada 1 kez ziyaretçisi gelmektedir. Ancak 4 ve daha fazla çocuğu olan yaşlıların yalnızca %22.2'si haftada 1 kez ziyaret edilmektedir. Bu bakımdan değerlendirildiğinde daha çok çocuğu olan yaşlıların daha sık ziyaret edileceği fikrinin aksine çocuk sayısı arttıkça ziyaret edilme sıklığı azalmaktadır (Çizelge 4).

Yaşlıların Huzurevine İlişkin Görüşleri

Bu bölümde yaşlıların huzurevlerine ilişkin değerlendirmelerine yer verilmiştir. Yaşlıların huzurevinde kaldıkları ortalama süre 52 ± 4.43 ay olup huzurevinde kalma süreleri 3 ay ile 20 yıl arasında değişmektedir. Yaşlılar huzurevinde yaşamaya başlamadan önce %58'inin yalnız, %20'sinin kızı ile birlikte, %12'sinin oğlu ile birlikte, %10'unun da eşi ile birlikte yaşamaya devam etmekte olduğu bulunmuştur (Şekil 2). Benzer şekilde literatürde yer alan farklı çalışmalara göre de yaşlıların büyük çoğunluğunun çocukları olmasına rağmen huzurevine gelmeden önceki süreçte yalnız yaşadığı bulunmuştur (Kılıç, 2009; Atila, 2006; Işık, 2002). Huzurevinde kalan yaşlıların huzurevine gelmeden önce birlikte yaşadığı kişilerle kalma süresi ortalama 4.33 ± 4.43 yıl olup, yaşlıların birlikte yaşadığı kişiler ile kalma süreleri 3 ay ile 20 yıl arasında değişim göstermektedir.

Çizelge 5. Yaşlıların Cinsiyetlerine Göre Huzurevinde Yaşamaya Başlamadan Önce Birlikte Yaşama Durumları

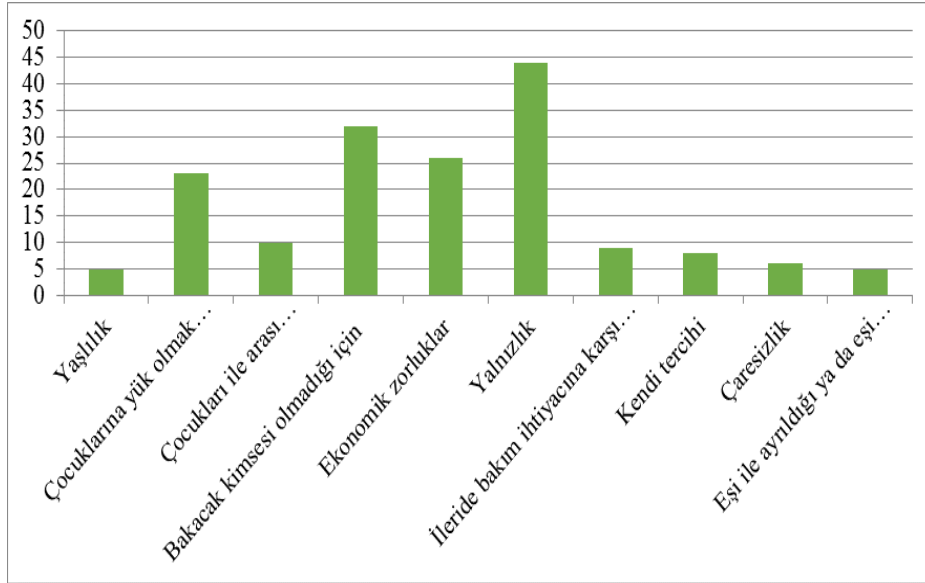
	Yalnız	Eşi ile birlikte	Oğlu ile birlikte	Kızı ile birlikte	Toplam
Kadın	%48.1	%5.8	%21.2	%25	%100
Erkek	%68.8	%14.6	%2.1	%14.6	%100

Yaşlıların cinsiyetlerine göre huzurevine gelmeden önce kiminle birlikte yaşadıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($X(100)=12.697$, $df=7$; $p=0.005$). Çalışmaya katılan kadın yaşlıların %48.1, erkek yaşlıların ise %68.8'i huzurevine gelmeden önceki süreçte yalnız yaşamaktadır (Çizelge 5). Genel dağılıma bakıldığında ise huzurevine gelmeden önceki süreçte yaşlıların %32'si çocukları ile birlikte yaşamakta, bu yaşlıların %75'ini de kadın yaşlılar ($n=25$) oluşturmaktadır. Erkek yaşlıların çoğu huzurevine gelmeden önceki süreçte çocukları ile birlikte yaşamayı denemeden bir süre yalnız yaşamayı denemekte ve doğrudan huzurevini tercih etmektedir. Çalışmaya katılan yaşlılardan birinin konuya ilişkin ifadesi aşağıda yer almaktadır:

"Erkeğin karısı ölürse, kadınsız erkek bir işi beceremez ve geçinemez.

Eşim vefat ettikten sonra hemen huzurevine yerleştim."

Yaşlıların huzurevinde yaşamaya başlama nedenleri incelendiğinde; yalnızlık, yaşlının kendisine bakacak kimsenin olmaması, ekonomik sıkıntılar, çocuklarına yük olmak istememe, çocukları ile arasının bozulmasını istememe ve ileride bakıma ihtiyacı olursa diye güvence altına almak isteme durumu en önemli nedenler arasında yer almaktadır (Şekil 1). Benzer şekilde literatürde yer alan çalışmaların sonuçlarına göre de yaşlıların huzurevini tercih nedenleri arasında, tek başına yaşama=yalnızlık oranının en yüksek olduğu belirlenmiştir (Çevik Sökmen, 2008; Artan, 1996).

Şekil 1. Yaşlıların Huzurevine Gelme Nedenleri

Yaşlılara, yaşlıların nerede yaşamasının uygun olduğu sorulduğunda %49'u huzurevinde, %18'i kendi evinde, %33'ü de ailesi-çocukları ile birlikte yaşamalarının uygun olduğunu düşünmektedir. Ancak Atila'nın (2006) çalışmasının sonuçlarına göre yaşlıların %90'ına göre yaşlıların ailesi ve çocukları ile birlikte yaşaması, %9.5'ine göre ise huzurevinde yaşaması uygun bulunmuştur.

Çizelge 6. Yaşlıların Huzurevi Hakkındaki Düşünceleri

Kategoriler	N	%
Çok iyi, tüm ihtiyaçlarımız karşılanıyor.	68	68
Normal, verilmesi gereken hizmet veriliyor.	15	15
Yalnız kalmaktan kurtuldum aile ve arkadaş ortamını buldum.	11	11
Çaresizlik nedeniyle kaldığım ölümü beklediğim yer.	6	6

Yaşlıların huzurevi hakkındaki görüşleri değerlendirildiğinde yaşlıların %68'i huzurevini her şeyi ile çok memnun oldukları yer, %11'i huzurevinde kalmaya başladıktan sonra yalnız yaşamak zorunda kalmaktan kurtuldıkları ve yeni arkadaşları ile zaman geçirme imkanı buldukları yer, %15'i huzurevlerini sunulması gereken asgari hizmetin sunulduğu yer, %6'sı ise çaresizlik nedeniyle tercih etmek zorunda oldukları yer olarak tanımlamıştır (Çizelge 6). Benzer şekilde Atila (2006) tarafından yapılan çalışmaya göre yaşlıların %24.5'i huzurevini "*yaşlıların bir arada yaşadıkları bir yer*", Işık (2002) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarına göre de

yaşlıların %28'i "yaşıtlarımla birlikte olabileceğim bir yer" olarak tanımlamıştır. Aşağıda yaşlıların huzurevlerine ilişkin ifadeleri yer alan almaktadır:

"Sanki bir otelde kalıyormuşum gibi geliyor. İmkanlar çok fazla. Allah'ın sevdiği kuluymuşum, huzurevinde yediğim yemek birçok kişide yoktur."

"Buradaki hizmeti evlatlarımız vermez."

"Sosyal devletin bir getirisidir."

"Buradan gittiğim gün kurban keseceğim."

"Huzurevi huzursuzluk evidir. Mecburi olarak gelir insanlar buraya. Huzurevi olmasa insanlar sokakta kalır."

"Huzurevi iyi bir yer, kimse karışmıyor, kitaplarım var burada huzur içindeyim."

Yukarıda yer alan yaşlı ifadelerinden anlaşıldığı üzere yaşlıların huzurevlerine yönelik bakış açılarında bireysel farklılıklar söz konusu olmakla birlikte çalışmanın diğer verileri ile birlikte değerlendirildiğinde yaşlıların büyük çoğunluğunun bakış açılarının olumlu yönde değişim gösterdiği görülmektedir. Buna karşın kimi yaşlılarda huzurevinde kalmanın bir zorunluluk unsuru olarak algılanmaya devam ettiği görülmektedir.

TARTIŞMA

Değişen toplumsal yapıya bağlı olarak özellikle büyükşehirlerde huzurevlerine olan ihtiyaç giderek artmaktadır. Huzurevlerinde kalmakta olan yaşlı sayısındaki artışa paralel olarak yaşlılara yönelik farklı nitelikte çalışmaların yapılması daha da önemli hale gelmiştir. Ülkemizde yaşlılık alanındaki çalışmaların azlığı dikkate alındığında bu çalışmanın alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda, bu çalışma huzurevinde yaşamakta olan 65 yaş ve üzeri, akıl ve ruh sağlığı yerinde olan yaşlıların huzurevinde yaşlanmaya ilişkin bakış açılarını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Çalışmaya katılan yaşlıların %52'si kadınlardan, %48'i erkeklerden oluşmaktadır. Kadınların erkekler ile kıyaslandığında huzurevinde yaşamayı daha çok tercih ettikleri bulunmuştur. Kadınların erkeklerden daha uzun süre yaşadığı dikkate alındığında sonuçların anlamlı olduğu söylenebilir. Yaşlıların, yaşlarına göre dağılımları incelendiğinde ortalamanın 75 yaş olduğu görülmüştür. Yaşlıların %52'sinin eşinin vefat ettiği, %45'inin ise eşinden ayrıldığı bulunmuştur. Yaşlıların eğitim durumları değerlendirildiğinde en yüksek oranla %39'unun ilkokul mezunu olduğu bulunmuştur.

Benzer şekilde 2015 yılı TÜİK verilerine göre de yaşlıların %43'ü ilkokul mezunudur (TÜİK, 2015). Çalışmaya katılan yaşlıların %11'i de okuma yazma bilmemektedir. 2002 yılında yapılan bir çalışmaya göre yaşlıların %20'si, 2016 yılında yapılan başka bir çalışmaya göre de %15.05'i okuma yazma bilmemektedir (Artan, 2016; Işık, 2002). Buradan hareketle yaşlı bireylerde okuma yazma oranı yıllara göre artış göstermiştir. Yaşlılardan kendi gelir durumlarına yönelik değerlendirme yapmaları istendiğinde %33'ünün gelirinin tamamını harcayamadığı, %40'ının gelirinin ancak yeterli olduğu, %27'sinin ise daha fazla gelire ihtiyacı olduğu bulunmuştur. Ancak gelir yeterliliğini "tümünü harcayamıyorum" ya da "ancak yetiyor" olarak tanımlayan yaşlıların pek çoğu gelirlerinin huzurevi koşulları için yeterli olduğunu, huzurevi dışında farklı bir yerde var olan gelirleri ile yaşamlarının mümkün olmadığını belirtmiştir. Buradan hareketle yaşlıların %79'u açlık sınırının, tamamı da yoksulluk sınırının altında kalmaktadır (Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun 2017 yılı mayıs ayı itibarıyla dört kişilik bir ailenin açlık sınırını 1.529 TL, yoksulluk sınırını ise 4.979 TL olarak yayınlamıştır (Türk-İş, 2017)). Buna göre değerlendirildiğinde yaşlıların gelir dağılımındaki adaletsizlikten en çok etkilenen gruplar ve yoksulluk riski altındaki kesimler arasında yer aldığı görülmektedir (Lynch, 2014: 28-29).

Yaşlıların tamamının en az bir tane çocuğu olduğu görülmektedir. Buradan hareketle huzurevlerinde çocuğu olmayan yaşlıların kaldığına ilişkin öngörü günümüzde artık geçerliliğini yitirmeye başlamıştır. Yaşlıların tamamının çocukları olmasına rağmen huzurevine gelmeden önceki süreçte çocukları ile birlikte yaşayanların oranı sadece %32'dir. Bursack'ın çalışmasına (2015) göre yaşlıların birçoğu çocuklarının kendilerini ziyarete gelmelerini, gerektiğinde kendilerine yardımcı olmalarını istediğini ancak doğrudan onlara bağlı oldukları bir hayatı tercih etmediklerini, kendi evlerinde profesyonel bir bakım veren tarafından ihtiyaçlarının karşılanmasını istediklerini ifade etmiştir (Bursack, 2015).

Huzurevine gelmeden önceki süreçte kızları ile birlikte kalan yaşlıların %65'i, oğlu ile birlikte yaşayan yaşlıların ise %91.7'si kadın yaşlılardan oluşmaktadır. Buradan hareketle huzurevine gelmeden önceki süreçte yaşlıların %32'si çocukları ile birlikte yaşamayı denemekte, bu yaşlıların çoğunluğunu da kadın yaşlılar (%75) oluşturmaktadır. Erkek yaşlıların çoğu huzurevine gelmeden önceki süreçte çocukları ile birlikte yaşamayı denemeden bir süre yalnız yaşamayı denemekte ve doğrudan huzurevini tercih etmektedir (Bolin ve diğ., 2007; Carmichael and Charles, 2003). Bu noktada yaşlı yakınları ile yapılan bir çalışmanın sonucuna göre yaşlı yakınlarının

2/3'ü erkek yaşlılarına göre daha temiz, yardımsever ve kolay anlaşılabilir buldukları kadın yaşlıları ile birlikte yaşamayı daha çok tercih ettiklerini, babalarını kendi evlerine getirmenin kendi ailelerini olumsuz etkileyeceğini düşündüklerini belirtmiştir (Botek, 2015).

Yaşlıların huzurevine geldikten sonraki süreçte çocukları ile görüşme sıklıkları değerlendirildiğinde yaşlıların %32'sinin çocukları ile ayda 1 kez, %24'ünün haftada 1 kez görüştüğü bulunmuştur. Bu noktada huzurevinde kalan yaşlıların çocuk sayılarına göre ziyaret sıklığı değerlendirildiğinde daha çok çocuğu olan yaşlıların daha sık ziyaret edileceği fikrinin aksine çocuk sayısı arttıkça ziyaret edilme sıklığının artmadığı; 4 ve daha fazla çocuğu olan yaşlıların yalnızca %22.2'sinin haftada 1 kez ziyaret edildiği görülmektedir.

Yaşlıların huzurevi hakkındaki görüşleri değerlendirildiğinde, yaşlıların %11'inin huzurevini, "*huzurevinde kalmaya başladıktan sonra yalnız yaşamak zorunda kalmaktan kurtuldukları ve yeni arkadaşları ile zaman geçirme imkanı buldukları yer*" olarak tanımladığı görülmüştür. Buradan hareketle yaşlıların huzurevleri ile ilgili yalnızca beslenme, barınma vb. gibi temel ihtiyaçların karşılanması beklentileri dışında huzurevlerinden yalnızlık gibi önemli sosyal gereksinimlerini de karşılama beklentilerinin olduğu söylenebilir.

Yaşlıların, aile büyüklerinin nerede yaşamasının uygun olduğuna ilişkin sorulara verdiği yanıtlara göre %49'u huzurevinde yaşamamanın uygun olduğunu düşünürken, %33'ü de ailesi-çocukları ile birlikte yaşamalarının uygun olduğunu düşünmektedir. Huzurevi yaşamının yaşlılar için uygun olduğunu düşünen bireyler görüşmeler esnasında "*yaşlıların yerinin ailelerinin yanı değil huzurevleri olduğunu, günümüzde herkesin kendine ait bir yaşantısının olduğunu, bu yaşantı içerisinde yaşlılara yer olmadığını, huzurevlerinin yaşlılar için en ideal ve olması gereken bakım yöntemi*" olduğunu belirtmişlerdir.

SONUÇ

Gerçekleştirilen bu çalışma ile huzurevinde kalan yaşlıların huzurevlerine ilişkin bakış açılarını ortaya koymak amaçlanmaktadır. Bu çalışmanın verileri 1 Şubat 2017-10 Haziran 2017 tarihleri arasında İstanbul'da Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi, Sultangazi Huzurevi ve Zeytinburnu Semiha Şakir Huzurevi'nde yaşayan yaşlılar ile yapılan yüz yüze görüşmeler ile toplanmıştır.

Türkiye'de son yıllara kadar yaşlılar ve huzurevleri ile ilgili yapılan pek çok çalışmada hem yaşlıların hem de genç bireylerin kendi yaşlılık dönemlerinde kendilerine aileleri-çocukları tarafından bakılmasını tercih ettikleri görülmektedir. Yine bütün Dünya'da olduğu gibi Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kapsamında yürütülen çalışmalarda da kurumsal bakımdan önce yaşlılara buldukları ortamda hizmet sunulması ya da evde bakım yöntemi ile yaşlıların mümkün olan en uzun sürede kendi evlerinde desteklenmesi görüşü ön plana çıkmaktadır (Kellaher ve ark., 2004; Heywood ve ark., 2002). Bu çalışmanın bulgularına göre ise yaşlıların yalnızca %33'ü yaşlılara aileleri-çocukları tarafından bakım verilmesini tercih etmektedir. Araştırmada elde edilen bu bulgu yaşlıların çocuklarını bir sosyal güvence aracı olarak gören geleneksel bakış açısından uzaklaşmaya başladıklarını göstermesi açısından önemlidir. Bu araştırmada elde edilen bu bulgu araştırma evreni ile sınırlı olup tüm Türkiye'deki yaşlıların bakış açılarını yansıtmamakla birlikte toplumsal değişimin geleceği hakkında bizlere veri sunması açısından önemlidir. Yine bu bulgu gelişmiş ülkelerdeki yaşlıların kendi evlerinde yalnız başına yaşamayı ya da ilerleyen yaşlarında kurumsal bakımını tercih etmeleriyle paralel bir sonuç niteliğindedir. Yine bu çalışmanın bulgularına göre huzurevine yerleşmeden önceki süreçte yaşlıların yalnızca %32'si çocukları-aileleri ile birlikte yaşamaya devam etmiştir. Bu noktada toplumda var olan yaşlılara ailesinin bakması gerektiği yönündeki ön kabulün de uygulamada geçerliliğini yitirmeye başladığı söylenebilir. Bu bakımdan aile yapısında meydana gelen değişim ve aileye yönelik algı yalnızca çocuklar tarafından değil, yaşlının kendisi tarafından da yani çift taraflı olarak değişim göstermektedir. Bu nedenle yaşlılara yönelik sosyal hizmet uygulamalarından biri olan kurumsal bakım hizmetlerine duyulan ihtiyaç özellikle büyük kentlerde giderek artmaktadır.

Ayrıca bu çalışmanın sonuçlarına göre huzurevinde kalan yaşlıların çoğu kimsenin etkisi altında kalmadan huzurevinde kalmayı kendisi tercih etmektedir. Buradan hareketle huzurevleri çocuklarının istemediği ya da yalnızca kimsesi olmayan yaşlıların kaldığı bir yer olmanın ötesinde yaşlıların kendi tercihleri ile gelmek istedikleri profesyonel hizmet imkanı sunan kurumlara dönüşmeye başlamıştır. Kendi isteği ile huzurevlerine yerleşen yaşlıların genellikle aile bireyleri ile ilişkilerinin daha iyi olduğu, çocukları ile daha sık aralıklarla iletişim kurdukları, ihtiyaçlarının karşılanması noktasında gerekli durumlarda ailelerinin kendilerini destekledikleri görülmektedir. Farklı sebepler ile zorunlu olarak huzurevine yerleşen yaşlılar ise aile içi sorunlar ile daha çok karşı karşıya geldiği görülmektedir. Bursack (2015) ve

Wayman'a (2013) göre de yaşlılar, çocukları ile aynı evde yaşamalarının çocukları ile aralarında duygusal bir zorluk yaratacağını düşünmektedir.

Yaşlıların huzurevlerini tercih etmeleri noktasında en önemli neden yalnız olmalarıdır. Özellikle kadınların çalışma hayatına girişi ile birlikte çocukları ile birlikte yaşayan yaşlılar bile gün içerisinde pek çok zamanlarının yalnız geçmesinden yakınmaktadır. Bu nedenle huzurevleri hem yaşlılar hem de yaşlı yakınları açısından yaşlıların yalnız kalmaması ve ihtiyaç durumunda hızlı müdahale açısından önemli avantajlara sahiptir.

Sonuç olarak yaşlıların huzurevinde yaşamaya başladıktan sonraki süreçte huzurevi algılarının olumlu yönde bir değişim geçirdiği, çocuklarının kendilerine bakması gerektiği yönündeki algının değişmekte olduğu ve yaşlıların kurum bakımını tercih etikleri görülmektedir.

Öneriler:

- Huzurevleri genellikle kurumsal yatılı bir bakım modeli olmasından kaynaklı olarak yaşlılara daha çok beslenme, barınma vb. gibi temel ihtiyaçların karşılanmasına yönelik hizmetlerin sunulması olarak algılanmış ve sınırlı kalmıştır. Bu nedenle sosyal hizmet mesleği kapsamında mikro, mezzo ve makro düzeyde gerçekleştirilecek bireysel görüşmeler, grup çalışmaları ve toplum temelli çalışmalar ile mesleğin psikososyal niteliğinin artırılarak yaşlıların sosyal ve psikolojik yönden de desteklenmesine önem verilmelidir.

-Türkiye'de yaşlılara yönelik bakım hizmetleri gelişmiş ülkeler ile kıyaslandığında nitelik ve nicelik bakımından sınırlı düzeyde kalmakta ve geliştirilmeye ihtiyaç duymaktadır. Bu nedenle kurum bakımının niteliğinin artırılmasının yanı sıra gündüzlü bakım hizmetleri, evde bakım hizmetleri, destek hizmetleri gibi hizmet çeşitliliğinin artırılması ve tanıtılması için çalışmalar yapılmalıdır. Bu sayede hem ailesi ile birlikte yaşamaya devam etmek isteyen yaşlılara hem de kurumsal bakım hizmeti almak isteyen yaşlılara alternatif hizmet modellerinin sunulması sağlanmalıdır.

-Ülkemizde, bireylerin huzurevleri ile ilgili görüşlerinin genellikle ön yargılar ve medyada yer alan bilgilerle oluşturulduğu ve şekillendiği görülmektedir. Bu bakımdan huzurevlerine toplum tarafından ön yargı ile yaklaşıldığı dikkate alındığında, sosyal hizmet mesleğinin toplumla çalışma yöntemi kullanılarak toplumsal bilinç düzeyinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması gerekmektedir.

Ülkemizde yaşlı nüfus oranındaki artış ve bu alandaki araştırmaların azlığı dikkate alındığında yaşlılara yönelik yaş ayrımcılığı, yaşlı istismarı, kurum bakımı, evde bakım ve sosyo-ekonomik destek mekanizmalarını içeren yeni araştırmaların yapılması yaşlıların bireysel ve toplumsal yaşam kalitelerinin artırılması açısından önemlidir.

KAYNAKÇA

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Faaliyet Raporu. (2013). Erişim Tarihi: 20 Kasım 2017, http://www.aile.gov.tr/data/53fe1465369dc3053ccd5500/aile_ve_sosyal_politikalar_bakanligi_2013_yili_idare_faaliyet_raporu.pdf

Akın, G. (2002). Başlangıçtan Günümüze Yaşamın Aile ve Toplumdaki Statüsü. *Türk Geriatri Dergisi*, 5(2). Erişim Tarihi: 20 Ekim 2017, <http://geriatri.dergisi.org/>

Altan, Ö. Z. (2006). *Sosyal Politika*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Arpacı, F. (2005). *Farklı Boyutlarıyla Yaşlılık*. Ankara: Türkiye İşçi Emeklileri Derneği Eğitim ve Kültür Yayınları.

Artan, T. (1996). Aile İçi Fiziksel Yaşlı İstismarı. İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Artan, T. (2013). Huzurevinde Kalmakta Olan Yaşlılarda Aile İçi İstismar. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 24(2), 109-122. Erişim Tarihi: 14 Kasım 2017, <http://www.tsh.hacettepe.edu.tr/Arsiv/20132.pdf>.

Artan, T. (2016). Huzurevinde Kalmakta Olan Yaşlılarda Yaşlı İstismarının Bir Türü Olarak Ekonomik İstismar. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 3(1), 48-56. Erişim Tarihi: 18 Kasım 2017, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/231976>.

Asayesh, F. E. (2013). *Türkiye'nin Doğusunda ve Batısında Huzurevlerinin Kıyaslanması*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Atila, S. (2006). *Toplumsal Değişmenin Aile ve Yaşlılar Üzerine Etkisi (İstanbul'daki Beş Huzurevinde İnceleme)*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bahar A, Tutkun H, Sertbaş G. (2005). Huzurevinde Yaşayan Yaşlıların Anksiyete ve Depresyon Düzeylerinin Belirlenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 6: 227-239.

Bahar, G., Bahar, A. ve Savaş, H. A. (2009). Yaşlılık Ve Yaşlılara Sunulan Sosyal Hizmetler. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, (4/12), 85-98.

Bloom, D. E., Jimenez, E., Rosenberg, L. (2012). Social Protection Of Older People. Global Population Ageing: Peril Or Promise? *World Economic Forum*, s.83-88.

- Bolin, K., Lindgren B., Lundborg P. (2007). Informal and Formal Care Among Single-Living Elderly in Europe. *Health Economics*. Erişim Tarihi: 15 Haziran 2017, http://www.share-project.org/fileadmin/pdf_publications/B/Bolin_et_al_07.pdf
- Boran, B. (1945). Toplumsal Yapı Araştırmaları: İki Köy Çeşidinin Mukayeseli Tetkiki. Ankara, A.Ü.D.T.C.F. Yay.
- Botek, A. M. (2015). Mom or Dad: Who Would You Rather Live With? Erişim tarihi: 24 Haziran 2017, <https://www.agingcare.com/articles/mom-or-dad-who-would-you-rather-live-with-157659.htm>
- Bursack, C. B. (2015). Facing Reality: Caregiving Has Changed Your Life. *Aging Care*. Erişim Tarihi: 15 Kasım 2017, <https://www.agingcare.com/articles/deal-with-caregiving-changing-your-life-139977.htm>
- Buz, S. (2015). Yaşlı Bireylere Yönelik Yaş Ayrımcılığı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 14 (53), 268-278.
- Carlton-LaNey, I. (1997). Social Workers as Advocates for Elders. In M. Resisch, E. Gambriel (Eds.), *Social Work in the 21st Century* (ss: 285-296). USA: Pine Forge Press
- Carmichael, F., Charles, S. (2003). The Opportunity Costs of Informal Care: Does Gender Matter? *Journal of Health Economics* 22, 781-803. Erişim Tarihi: 22 Haziran 2017, <http://www.uv.es/=atortosa/costinformalcare.pdf>
- Ceylan, H., Ayar, M., Günel, Z. (2015). Küresel ve Yerel Perspektiften Yaşlılara Yönelik Sosyal Politikalar ve Uygulamalar. In M. Şentürk, H. Ceylan, (Eds.), *İstanbul'da Yaşlanmak: İstanbul'da Yaşlıların Mevcut Durumu Araştırması* (61-107). İstanbul: Açılım Kitap.
- Çakmakçoğlu, G. (2013). Yaşlıların Bakım Kurumlarına Yerleştirilmesinde Toplumun Tutum ve Algılarının Araştırılması. Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çevik Sökmen, D. (2008). Huzurevinde Kalan Yaşlıların Huzurevindeki Yaşamlarına İlişkin Algıları. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çoban, A., Şirin, A. (2005). Ailede Yaşlı Bakımı. *Hemşirelik Forumu*, 58-61.
- Durgun, B., Tümerdem, Y. (1999). Kentleşme ve Yaşlılara Sunulan Hizmetler. *Geriatri* 2(3), 115-120. Erişim Tarihi: 15 Ocak 2017, <http://geriatri.dergisi.org/>
- Gökler, I., Aydın, G. (2011). Huzurevinde Yaşayan Yaşlıların Benlik Algılarının Yordanmasında Sosyo-Demografik Özellikler ve Algılanan Sosyal Desteğin Rolü. *Aile ve Toplum Dergisi*, Yıl:12, Cilt:7(Sayı:24). Erişim Tarihi: 12 Kasım 2017, <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/>
- Heywood, F., Oldman, C., Means, R. (2002). *Housing and Home in Later Life*. Buckingham: Open University Press.

Hooyman, N., Kawamoto, K., Kiyak, A. (2015). *Aging Matters an Introduction to Social Gerontology*. New Jersey, NJ: Pearson.

İçli, G. (2004). Huzurevinde Kalan Yaşlılar Üzerine Bir Araştırma. *Journal Of Sociological Research, Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, (Sayı:1). Erişim Tarihi: 14 Ekim 2017, <http://uvt.ulakbim.gov.tr/>

Işık, C. (2002), Huzurevinde Yaşlılık İzmir Büyükşehir Belediyesi Zübeyde Hanım Huzurevi Örneğinde, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı.

Kamiya, Y., Timonen, V. (2011). *Older People As Members Of Their Families And Communities*. In Alan B., George S., Virpi T. and Rose Anne K. (Eds.) *First Results from the Irish Longitudinal Study on Ageing, (37-50)*. Erişim Tarihi: 24 Ekim 2017, <https://tilda.tcd.ie/publications/reports/pdf/w1-key-findings-report/Chapter3.pdf>.

Karataş, K., Duyan, V. (2002). Kocatepe Yaşlı Dayanışma Merkezi'nin Hizmet Çevresinde Oturan Yaşlıların SosyoDemografik Özellikleri ve Gereksinimleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 13(2): 77-90.

Karataş, K. (1995). *Sosyal Hizmetlerde Yatırım Politikaları: SHÇEK Örneği*. Sosyal Hizmet Sempozyumu-95. 30. Ankara: Yılında Sosyal Hizmet ve Geleceğe Yöneliş. 22-24 Kasım 1995.

Kellaher, L., Peace, S., Holland, C. (2004). Environment, Identity and Old Age: Quality Of Life Or A Life Of Quality? In A Walker, C. Hagan Hennessy (Eds.), *Growing Older: Quality of Life in Old Age*. Maidenhead: Open University Press.

Khorshid L, Eşer İ, Zaybak A, Yapucu Ü, Arslan G, Çınar Ş. (2004). Huzurevinde Kalan Yaşlıların Yalnızlık Düzeylerinin İncelenmesi. *Türk Geriatri Dergisi*, 7(1): 45-50. Erişim Tarihi: 10 Mart 2017, <http://geriatri.dergisi.org/>

Kılıç, Ü. (2009). Yaşlıları Huzurevi Yaşamını Seçmeye Zorlayan Nedenlerin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Lynch, R. (2014). *Social Work Practice With Older People*. Washington: SAGE Publications.

Medeiros, K., Rubinstein, R. L, Onyike, C. U., Johnston, D. M. (2013). Childless Elders in Assisted Living: Findings from the Maryland Assisted Living Study. *Journal of Housing For the Elderly*, 27(1-2), 206-220.

Ness, J., Ahmed, A., Aronow, W. S. (2004). Demographics and Payment Characteristics of Nursing Home Residents in the United States: A 23-Year Trend. *Journal of Gerontology: Medical Sciences*, 59(11), 1213-1217.

Öz, F. (1992). Yaşlılıkta Ruh Sağlığı. *Türk Hemşireler Dergisi*, 42(2), 5-8.

Özer, M. (2004). Huzurevinde ve Aile Ortamında Yaşayan Yaşlıların Yaşam Doyumunun İncelenmesi. *Türk Geriatri Dergisi*, 7(1): 33-36.

Seyidoğlu, H. (2003). Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı, 9. Baskı, İstanbul.

Tezcan, M. (1982). Toplumsal Değişme ve Yaşlılık. *Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(2), 169-177. Erişim Tarihi: 15 Ekim 2017, http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/512/6298.pdf_

Tomanbay, İ. (2007). Yaşlılara Yönelik Sosyal Hizmetler. Ankara: Hacettepe Üniversitesi GEBAM yayını.

TÜİK. (2014). İstatistiklerle Yaşlılar 2014. Erişim Tarihi: 2 Kasım 2017. http://www.tuik.gov.tr/IcerikGetir.do?istab_id=265.

TÜİK. (2015). İstatistiklerle Yaşlılar 2016. Erişim Tarihi: 2 Kasım 2017. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24644>.

Türk-İş Haber Bülteni. (2017). Mayıs 2017 Açlık ve Yoksulluk Sınırı. Erişim Tarihi: 10 Kasım 2017, <http://www.turkis.org.tr/MAYIS-2017--ACLİK-ve-YOKSULLUK-SINIRI-d3506>.

United Nations, (2015). Profiles of Ageing 2015. Erişim Tarihi: 10 Ekim 2017, <https://esa.un.org/unpd/popdev/Profilesofageing2015/index.html>.

Wayman, S. (2013). Adult Children Who Live with Their Parents. Erişim Tarihi: 16 Kasım 2017, <https://www.irishtimes.com/life-and-style/health-family/parenting/adult-children-who-live-with-their-parents-1.1498838>.

Zarit, S. H., Zarit, J. M. (2007). Mental Disorder in Older Adults: Fundamentals of Assessment and Treatment (Second Ed.). New York: Guilford Press.